

Демографски преглед

Београд

Година XII

Број 43/2012

ПРВИ РЕЗУЛТАТИ ПОПИСА 2011: ВЕЛИКО СМАЊЕЊЕ СТАНОВНИШТВА

Попис као демографски инвентар земље

Пописи представљају један од најважнијих извора података о становништву, који дају податке о броју становника на одређеној територији и у одређеном тренутку, и то по одређеним обележјима (пол, старост, школска спрема, економска активност, националност, вероисповест итд.). Пописи становништва су највећа статистичка истраживања и изискују добру организацију, ангажовање великог броја људи, значајних материјалних и финансијских средстава. Одржавају се периодично, а од 20. века то је најчешће на десет година.

Први попис становништва Србије одржан је 1834. године, а између 1863. и 1910. спроведено је још 9 пописа. Између два светска рата реализована су два модерна и свеобухватна пописа на територији садашње Србије (1921. и 1931), у оквиру тадашње заједничке краљевине. После Другог светског рата у социјалистичкој Југославији спроведено је још 6 општинских пописа становништва: прва два 1948. и 1953. године, а од 1961. сваке десете године. Након распада СФРЈ, пописе становништва организовали су статистички органи новоформираних држава.¹

Основне одлике пописа 2011

Последњи попис становништва Републике Србије је од изузетне важности, не само због уобичајених, већ и неких додатних разлога. Попис из 2011. године је након једног века први који је Србија самостално организовала и спровела (после пописа из 1910), затим то је попис који спроведен након смиривања турбулентних догађаја везаних за крах бивше СФРЈ, у време интензивирања транзиционих процеса и убрзаног укључивања у европске интеграционе токове, али и у време наглог заоштравања економске кризе, што је све неминовно морало да се одрази како на демографском, тако и на ширем социјалном, економском и културном плану.

Једна од основних карактеристика пописа из 2011. је и његов изузетно богат садржај. По броју обележја о становништву, то је до сада најсадржајнији попис спроведен у Србији. У односу на попис из 2002. године, број питања из обрасца П-1 (пописница) повећан је са 25 на 45.

Једна од најважнијих промена у Попису 2011. односи се на дефинисање укупног становништва. У првим резултатима укупан број становника је исказан према дефиницији места сталног становања, док ће у коначним резултатима бити примењен концепт тзв. уобичајеног становништва. Подаци о укупном становништву према новој дефиницији биће изведени на бази одговора о намери одсуства/присуства израженој у годинама односно месецима, разлогу одсуства/присуства, као и о учесталости враћања у место сталног становања (РЗС, 2011). Уједно, према дефиницији

која је усвојена за Попис 2011, у укупно становништво Републике Србије (без података за АП Косово и Метохија) биће укључена и интерно расељена лица (ИРЛ) с Косова и Метохије.²

Према закону, попис становништва, домаћинства и станова 2011. требало је да се одржи априла 2011. године, чиме би била настављена много раније установљена пракса да се пописи становништва одржавају почетне године нове деценије.³ Попис је касније, како је објашњено „из финансијских разлога“, одложен за шест месеци. Тако је „критични моменат“ први пут одређен за јесен (30. септембар у 24:00), а попис је требало да се одржи између 1. и 15. октобра. Због релативно великог броја непописаних лица, попис је током спровођења продужен за још три дана, а у већим местима и до 20. октобра 2011. Иначе, за разлику од ранијих пописа (почев од пописа из 1971), овог пута није било помоћних пописница намењених грађанима Србије на раду или боравку у иностранству, већ су информације о тим лицима прикупљане преко изјава чланова домаћинства у земљи (Вукојевић-Шево, 2008).

Попис 2011. је, као и претходна два, из 1991. и 2002, био под јаким притиском актуелних политичких догађаја. Наиме, Скупштина албанских одборника из Прешева, Бујановца и Медвеђе упутила је позив становништву албанске националне припадности да бојкотира Попис. Сличан позив упућен је и од стране Бошњачког националног већа са седиштем у Новом Пазару. Према оцени Републичког завода за статистику (РЗС), бојкот је био масовно прихваћен у општинама Прешево и Бујановац, и делимично у Медвеђи, док се становништво бошњачке националне припадности практично није одазвало позиву на бојкот (РЗС, 2011).

Републички завод за статистику Србије је, само неколико недеља након завршетка рада на терену, објавио прве резултате пописа 2011. и то до општинског односно насељског нивоа, а према административно-територијалној подели од 1. јула 2011. године. За истраживаче и аналитичаре, први резултати су од минорног значаја, првенствено због чињенице да није завршена сва предвиђена ригорозна статистичка контрола, да се ради само о агрегираном броју становника (без обележја), као и да се дефиниција укупног становништва разликује од дефиниције која се примењује приликом објављивања коначних резултата. С тим у вези, методолошки није коректно вршити поређења с подацима претходног или неких других ранијих пописа, посебно не с подацима добијеним на основу коначних резултата ранијих пописа. Уколико се то ипак чини, неопходно је да се најпре изврше одређена прилагођавања, најпре у погледу одређивања популационих контингената који ће бити уврштени у укупно становништво (потпуна или барем највећа могућа упоредивост), затим у погледу потпуне подударности посматраних територија (с обзиром на че-

¹ Македонија је организовала три пописа, док су по два пописа спроведена у Хрватској, Словенији и Црној Гори. Једино у Босни и Херцеговини није спроведен ниједан попис становништва. Након дугог институционалног бојкота усвојен је закон по коме је општи попис становништва те државе предвиђен за април 2013. Попис је 2011. године спроведен и на територији тзв. Републике Косово. Организовао га је Завод за статистику Косова и то уз подршку Европске комисије, влада неколико европских земаља и уз присуство међународне посматрачке мисије.

² Према дефиницији укупног становништва која је примењена у време пописа 2002, ИРЛ с Косова и Метохије била су третирана као привремено присутна лица у местима боравака на територији централне Србије и АП Војводине, па стога нису ушла у састав укупног (сталног) становништва та два подручја (Станковић, 2006).

³ Од укупно девет пописа становништва Србије спроведених између 1921. и 2002. године, само три нису одржана почетне деценијске године (1948, 1953. и 2002).

сте промене у административно-територијалној подели), као и да се сагледају размере необухвата становништва пописом (посебно у случајевима бојкота) и евентуално ураде процене становништва.

Последња три пописа. Колико су подаци ујорегиву?

Следећи табеларни приказ омогућава лакше сагледавање разлика у погледу методолошких решења која се тичу одређивања укупног становништва као и лица која су обухваћена, односно која нису обухваћена пописом из методолошких или разлога присутних на терену (због бојкота), и то за последња три пописа становништва Србије (1991, 2002, 2011).⁴

Лица која су укључена у укупно становништво и обухват становништва пописом, 1991, 2001. и 2011.

Година пописа	Укупно (стално) становништво		Обухват	
	скуп	напомена	територија	напомена
1991	Становништво у земљи		Цела територија Србије	Бојкот Албанаца на КиМ и у општинама Бујановац, Прешево и делимично Медвеђа. Урађене званичне процене за КиМ и општине Бујановац и Прешево.
	Становништво у иностранству	Сви грађани Србије на раду или боравку у иностранству (без обзира на дужину боравка)		
2002	Становништво у земљи	Укључене избеглице из бивших југословенских република и страни држављани на раду или боравку у Србији дуже од 1 год.	Територија Србије без КиМ	Обухваћена ИРЛ (нису укључена у укупно становништво) Обухваћена сва лица у иностранству без обзира на дужину боравка
	Становништво у иностранству	Грађани Србије на раду или боравку у иностранству краће од 1 године		
2011	Становништво у земљи	Укључене избеглице из бивших југо. република, ИРЛ и страни држављани на раду или боравку у Србији дуже од 1 године или имају намеру да остану барем 12 месеци	Цела територија Србије	Попис на КиМ одложен. Бојкот Албанаца у општинама Бујановац, Прешево и делимично у Медвеђи.
				Обухваћена сва лица у иностранству без обзира на дужину боравка (нису укључена у укупно становништво)

Напомена: За 1991. и 2002. приказ се односи на дефиницију укупног становништва која је усвојена за коначне резултате пописа, а за 2011. на дефиницију која је усвојена за прве резултате пописа.

Први резултати пописа 2011

У овом прилогу искључиво ће бити дат осврт на резултате пописа становништва који, уосталом, и имају највећи значај. Што се тиче података о броју домаћинства, који су такође објављени у истој публикацији Републичког завода за статистику (РЗС, 2011), овог пута ћемо једино указати да први резултати пописа упућују на смањење броја домаћинства, чиме је прекинуто досадашње континуирано повећање, присутно још од 1948. године. Наиме, у Србији је 2011. било 2.497.187 домаћинства или за 24 хиљаде мање него 2002. Ипак, смањење становништва било је још интензивније, што је утицало на даље опадање просечног броја чланова домаћинства (са 2,97 у 2002. на 2,85 у 2011).

Према првим резултатима пописа, дана 30. септембра 2011. године, у Србији је живело 7.120.666 лица. То значи да је у односу на број становника земље према коначним резултатима пописа из априла 2002. године, смањење износило 377 хиљада или за -5,0%. Тај податак Републичког завода за статистику о смањењу укупног становништва Србије имао је великог одјека у јавности, а размере депопулације су оцењене као врло забрињавајуће. На смањење становништва указано је и након објављивања првих резултата пописа из 2002. године (СЗС-РЗС, 2002), али оно је тада било вишеструко мање (за период 1991-2002. износило је укупно 70 хиљада или -0,9%). Треба истаћи да наведени подаци, израчунати за последња два међуписна периода, не дају праву слику промена броја становника, и то не само у погледу вредности, већ и у њеном предзнаку. А то је пре свега последица чињенице да приликом поређења резултата последња три пописа (из 1991, 2002. и 2011) углавном нису узимане у обзир разлике у усвојеним дефиницијама укупног становништва, или барем нису разматрани сви елементи који су могли да утичу на упоредивост пописних података. На важност таквог приступа указују и разлике у прорачунавањима. Уколико се посматрају само

оригинални пописни подаци, такви какви су првобитно објављени, а према дефиницијама које су важиле у сваком попису, тада је у последњем међуписном периоду (2002-2011) становништво Републике Србије смањено за наведених 377 хиљада лица, а у претходном међуписном, раздобљу за 325 хиљада (табела 1).

Међутим, ако се узимају у обзир само упоредиве дефиниције тада су добијају резултати који су знатно ближи реалним променама. У том смислу, чини се најлогичније да се за све три пописне године посматра само становништво у земљи, укључујући и интерно расељена лица с Косова и Метохије, као и процењени број становника општина у којима је становништво албанске националне припадности бојкотовало пописе из 1991. и 2011. године. Такав поступак је примењен и у овом прилогу, с тим

што се, због нерасполагања свим неопходним подацима, ради о прелиминарним и недовољно верификованим проценама. На основу таквих података о укупном становништву Републике Србије у време последња три пописа, за међуписни период 2002-2011. израчунато је смањење од 424 хиљаде, док је за претходно раздобље (1991-2002) израчунато повећање од 63 хиљаде лица (табела 1). Добијени резултати указују да је у периоду 2002-2011. депопулација била интензивнија него што је првобитно објављено и да је то прво међуписно раздобље, а не оно између пописа из 1991. и 2002, када је остварено смањење броја становника у земљи.

Дейоулација на „Југ“, али и на „Север“

Резултати пописа становништва 2011. године по први пут су исказани и у складу са новоуведеном номенклатуром статистичких територијалних јединица (НСТЈ или НУТС по међународној скаленици) по којима је 2009. године Србија подељена на статистичке функционалне територијалне целине сврстане у три нивоа. Постоје две функционалне целине новог НСТЈ-1 (Србија-север и Србија-југ), које у свом саставу имају целине нивоа НСТЈ-2 које носе назив „регион“ (Београдски регион и Регион Војводине у оквиру Србије-север и региони Шумадија и Западна Србија, Јужна и Источна Србија и Косово и Метохија који сачињавају Србију-југ). Сваки статистички регион се састоји од функционалних целина нивоа НСТЈ-3 које су назване „области“, чије се границе и називи у потпуности поклапају са постојећим управним окрузима (карта 1).

Према првим резултатима пописа 2011, целине Србија-север и Србија-југ су имале приближно исти број становника (по 3,6 милиона становника – табела 1). У последњем међуписном периоду у обе целине је дошло до смањења укупног становништва, с тим што је оно у Србији-југ било четири пута веће (-338 хиљада) него у Србији-север (-86 хиљада). Разлике у кретању становништва те две „функционалне целине“ су још израженије уколико се посматра двадесетогодишњи период 1991-2011. Наиме, само пре две деценије „Југ“ је имао преко пола милиона станов-

⁴ У раду подаци за Републику Србију не укључују и податке за АП Косово и Метохију.

Табела 1. Становништво Србије према резултатима пописа 1991, 2002. и 2011. (подела према Уредби о номенклатури статистичких територијалних јединица)

Статистичке функционалне територијалне целине (НСТЈ-1 и НСРЈ-2)	Година пописа			Раст/смањење			Индекс раста/смањења		
	1991	2002	2011	1991-2002	2002-2011	1991-2011	Индекс 2002 (1991=100)	Индекс 2011 (2002=100)	Индекс 2011 (1991=100)
	Број становника								
	Укупно становништво према дефиницији у време пописа								
РЕПУБЛИКА СРБИЈА	7822795	7498001	7120666	-324794	-377335	-702129	95,8	95,0	91,0
Србија – север	3616115	3608116	3556010	-7999	-52106	-60105	99,8	98,6	98,3
Београдски регион	1602226	1576124	1639121	-26102	62997	36895	98,4	104,0	102,3
Регион Војводине	2013889	2031992	1916889	18103	-115103	-97000	100,9	94,3	95,2
Србија – југ	4206680	3889885	3564656	-316795	-325229	-642024	92,5	91,6	84,7
Регион Шумад. и Запад. Србија	2266428	2136881	2013388	-129547	-123493	-253040	94,3	94,2	88,8
Регион Јужне и Источне Србија	1940252	1753004	1551268	-187248	-201736	-388984	90,3	88,5	80,0
Становништво у земљи (упоредиве дефиниције)									
РЕПУБЛИКА СРБИЈА	7548978	7611549	7187810	62571	-423739	-361168	100,8	94,4	95,2
Србија – север	3514642	3641651	3556010	127009	-85641	41368	103,6	97,6	101,2
Београдски регион	1548275	1604933	1639121	56658	34188	90846	103,7	102,1	105,9
Регион Војводине	1966367	2036718	1916889	70351	-119829	-49478	103,6	94,1	97,5
Србија – југ	4034336	3969898	3631800	-64438	-338098	-402536	98,4	91,5	90,0
Регион Шумад. и Запад. Србија	2188210	2181216	2013388	-6994	-167828	-174822	99,7	92,3	92,0
Регион Јужне и Источне Србија	1846126	1788682	1618412	-57444	-170270	-227714	96,9	90,5	87,7

ника више него „Север“, али је до 2011. године становништво „Севера“ повећано за 41 хиљаду, док је на „Југу“ оно смањено за 403 хиљаде (табела 1).

Посматрано по целинама нивоа НСТЈ-2, број становника „статистичких региона“ се према првим резултатима прошлогодишњег пописа кретао од 1,6 милиона (Јужна и Источна Србија и Београд) до 2,0 милиона (Шумадија и Западна Србија). У последњем међупописном периоду су и на том нивоу биле присутне дијаметрално супротне разлике у кретању броја становника. С једне стране је Београдски регион, чије становништво је повећано (за 34 хиљаде), а на другој страни су остала три „региона“ чија су становништва у 2011. била малобројнија него 2002. године. Смањење је, и апсолутно и релативно, било најинтензивније у Региону Јужне и Источне Србије чије је становништво за 9 и по година било малобројније за 170 хиљада лица. Смањење се одвијало мање интензивно у Региону Шумадије и Западне Србије, а најуспореније у територијалној јединици Регион Војводине (табела 1). Треба истаћи да је у Београдском региону повећање

становништва забележено и у периоду 1991-2002, што је био случај и у Региону Војводине, док је у преостала два „статистичка региона“ у том раздобљу била присутна депопулација.

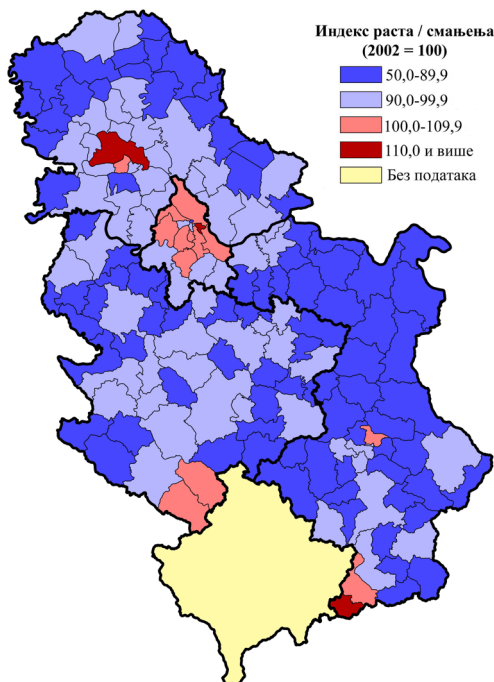
Негативне тенденције у кретању укупног становништва присутне су и на нижим територијално-административним јединицама (управни окрузи и општине). Први резултати пописа из 2011. упућују да је, у односу на стање из 2002. године, до смањења становништва дошло и у огромној већини округа и општина (табела 2). Негативна стопа раста становништва остварена у 23 од 25 округа, док је повећање становништва забележено једино на територији Града Београда и у Јужнобачком округу. Тамо се налазе два највећа и за мигранте свакако најпривлачнија града у земљи (Београд и Нови Сад), што је резултирало позитивним, али ипак врло ниским просечним годишњим стопама популационог раста (2,2%). Поређења ради, у претходном међупописном раздобљу број становника је повећан у чак 10 округа. То је период великог прилива избеглица и интерно расељених лица што је, нарочито на подручјима која су примила највише присилних миграната, резултирало релативно великим повећањем укупног становништва, као на пример у Јужнобачком (9,6%) и Сремском округу (11,1%).

Што се тиче међупописног периода 2002-2011, од 23 округа у којима је регистровано смањивање становништва, оно је било убедљиво најинтензивније у Борском, Зајечарском, Топличком и Пиротском округу, где је пад броја становника износио око 15%. Осим у Топличком округу, који је примио велики број ИРЛ са Косова и Метохије, у преостала три округа је и током 1990-их забележено врло интензивно смањење становништва, што је за две деценије (1991-2011) резултирало умањењем броја њихових становника у земљи за преко 20%.

Смањење становништва је у готово истој мери било присутно и на нивоу општина – то је био случај у 9 од 10 општина. Конкретно, од 168 општина односно градова, број становника у земљи био је мањи 2011. године него 2002. у 151 општини. Повећање становништва остварено је у свега 16 општина, од тога у само три оно је било веће од 10% (то су градске општине Нови Сад и Звездара, и према нашој процени општина Прешево са повећањем од 16%). Од осталих општина са порастом становништва (до 10%) чак 8 су београдске општине, 2 су са територије Града Ниша, затим новосадска општина Петроварадин, Нови Пазар и Тутин са подручја Санџака и Бујановац (такође према процени) са југа Србије. Повећање броја становника је у већини општина било искључиво резултат позитивног миграционог салда (изузетак представљају општине Бујановац, Прешево, Н. Пазар и Тутин).

Општине у којима је у периоду 2002-2011. смањено становништво у земљи приближно су 9 пута бројније од оних у којима је број становника повећан (карта 1).

Карта 1. Индекс раста/смањења становништва у земљи. Република Србија, 2011. год., по општинама

Табела 2. Становништво Републике Србије у земљи према резултатима пописа 1991, 2002. и 2011 (упоредиве дефиниције), по управним окрузима

	Година пописа			Раст/смањење			Индекс раста/смањења		
	1991	2002	2011	1991-2002	2002-2011	1991-2011	индекс 2002 (1991=100)	индекс 2011 (2002=100)	индекс 2011 (1991=100)
	број становника								
РЕПУБЛИКА Србија	7548978	7611549	7187810	62571	-423739	-361168	100,8	94,4	95,2
Централна Србија	5582611	5574831	5270921	-7780	-303910	-311690	99,9	94,5	94,4
АП Војводина	1966367	2036718	1916889	70351	-119829	-49478	103,6	94,1	97,5
Управни округ									
Град Београд	1548275	1604933	1639121	56658	34188	90846	103,7	102,1	105,9
Севернобачки	202287	202058	185552	-229	-16506	-16735	99,9	91,8	91,7
Средњобанатски	216251	208891	186851	-7360	-22040	-29400	96,6	89,4	86,4
Севернобанатски	177351	165843	146690	-11508	-19153	-30661	93,5	88,5	82,7
Јужнобанатски	314321	314602	291327	281	-23275	-22994	100,1	92,6	92,7
Западнобачки	210372	213953	187581	3581	-26372	-22791	101,7	87,7	89,2
Јужнобачки	543185	595326	607835	52141	12509	64650	109,6	102,1	111,9
Сремски	302600	336045	311053	33445	-24992	8453	111,1	92,6	102,8
Мачвански	328154	329329	297778	1175	-31551	-30376	100,4	90,4	90,7
Колубарски	196160	192786	174228	-3374	-18558	-21932	98,3	90,4	88,8
Подунавски	214714	218846	198184	4132	-20662	-16530	101,9	90,6	92,3
Браничевски	215298	200945	180480	-14353	-20465	-34818	93,3	89,8	83,8
Шумадијски	302655	312065	290900	9410	-21165	-11755	103,1	93,2	96,1
Поморавски	237543	232834	212839	-4709	-19995	-24704	98,0	91,4	89,6
Борски	160939	147223	123848	-13716	-23375	-37091	91,5	84,1	77,0
Зајечарски	153660	138625	118295	-15035	-20330	-35365	90,2	85,3	77,0
Златиборски	332041	313812	284929	-18229	-28883	-47112	94,5	90,8	85,8
Моравички	227878	227757	212149	-121	-15608	-15729	99,9	93,1	93,1
Рашки	292250	305454	300102	13204	-5352	7852	104,5	98,2	102,7
Расински	271529	267179	240463	-4350	-26716	-31066	98,4	90,0	88,6
Нишавски	389112	394744	373404	5632	-21340	-15708	101,4	94,6	96,0
Топлички	109411	107008	90600	-2403	-16408	-18811	97,8	84,7	82,8
Пиротски	115856	106036	92277	-9820	-13759	-23579	91,5	87,0	79,6
Јабланички	250773	243764	218374	-7009	-25390	-32399	97,2	89,6	87,1
Пчински	236363	231491	222950	-4872	-8541	-13413	97,9	96,3	94,3

Уједно, апсолутно највеће процентно смањење броја становника (Црна Трава за 35%) знатно је веће од апсолутно највећег процентног повећања (Прешево са повећањем од 16%). Уз то, у још три општине (Бабушница, Гаџин Хан и Мајданпек) регистровано је врло интензивно смањење броја становника (20-23%), а у чак 86 општина смањење је износило од 10% до 20%. Треба нагласити да је у општинама у којима се између 2002. и 2011. године смањење броја становника одвијало интензивно (смањење од преко 10%), оно у свега 8 општина није било присутно и у претходном међупописном периоду (1991-2002). На раширеност депопулационог феномена указује и податак да је у четири петине општина број становника 2011. био мањи него 1991. године. Екстреман пример је општина Црна Трава чије је становништво у земљи за само две деценије више него преполовљено (са 3775 становника у 1991. на свега 1661 лице у 2011).

Суморне њерсијекшиве

Већ први резултати пописа 2011. потврђују да су крупне промене које су се одиграле током последње деценије 20. века, као и у првој декади овог столећа изазвале врло значајне последице по демографски развој становништва Републике Србије. Као најважније могу се издвојити следеће:

- Појава смањења укупног становништва (у земљи). Попис из 2011. је, од средине 20. века, први који је регистровао мање становника од претходног.

- Интензивна депопулација. Процењујемо да је у међупописном периоду 2002-2011. број становника Србије смањен за 424 хиљаде (5,6%). Становништво Србије (у земљи) је у време пописа из 2011, по бројности сведено на исти ниво као у јесен 1973. године.

- Депопулација је захватила готово сва подручја земље. Становништво је смањено на оба велика подручја (централној Србији и АП Војводини), на „Северу“ и „Југу“, у три од четири статистичка региона, у 23 од 25 округа, у 152 од 168 општина, у преко 4300 од укупно 4709 насеља.

- Знатно је више одсељених него досељених. У међупописном раздобљу 2002-2011 број умрлих био за 297 хиљада већи од броја живорођених (укључујући и процене за првих девет месеци 2011), што имплицира негативан миграциони салдо од 127 хиљада лица.

Иако се још увек не располаже пописним подацима по најважнијим обележјима, очигледно је да су у многим доменама демографског развојка Србије настављене многе, од раније присутне негативне тенденције. Депопулација, интензивно старење становништва, негативан миграциони салдо, уз низак фертилитет и висок морталитет, само су неке од најважнијих демографских особености Србије у међупописном раздобљу 2002-2011. Све су то елементи који нужно воде ка још песимистичнијим предвиђањима о демографској будућности земље за наредне деценије.

Литература:

РЗС (2011). *Попис становништва, домаћинства и станова у Републици Србији 2011. Први резултати* (Београд: Републички завод за статистику Србије).

Станковић, В. (2006). „Опште и методолошке информације о Попису”. У Г. Пенев (уредник), *Становништво и домаћинства Србије према попису 2002. године* (Београд: РЗС-ЦДИ ИДН-ДДС).

СЗС-РЗС (2002). *“Попис становништва, домаћинства и станова 2002. Први резултати пописа по општинама и насељима Републике Србије”*, Билтен, 422, јун 2002. (Београд: Савезни завод за статистику - Републички завод за статистику Србије).

Вукојевић-Шево, С. (2008). „Концепт сталног становништва”. *Попис становништва, домаћинства и станова 2011. године. Саветовање “Попис 2011”. Зборник радова. Вршац, 2-4, април 2008, 39-43* (Београд: Републички завод за статистику Србије).

Мр Горан Пенев и мр Иван Маринковић